

Звертання. Непоширені й поширені
звертання. Розділові
знаки при звертанні

Відредагуйте подані речення,
використовуючи властиві
українській культурі мовлення звертання до
незнайомців.

- Жіночко, дайте пройти!
- Мужчина, ви сходите на слідуючій?
- Шановний, ви мені мішаєте!
- Тітко, проходите вперед!
- Папашо, сідайте, он місце звільнилося.

- Які ще помилки в записаних на дошці реченнях ви помітили?
- Як називаються такі огріхи?

Запам'ятайте!

Неввічливо звертатися до людини, підкреслюючи її стать: *жіночко, мужчина*. Уживайте давні українські звертання *пане, пані, панове*. Пригадаймо, наприклад, як співається у відомій колядці: «Добрий вечір тобі, пане господарю!» Крім звертання *пане*, можна використати слова *добродію, добродійко*. Іноді звертання, виражене прикметником, має іронічний чи зневажливий відтінок, тому уникайте таких форм.

ЗВЕРТАННЯ — це слово або група слів, що називають особу, а іноді й неживий предмет, до якого звертається мовець.

ОСНОВНА ФУНКЦІЯ — привертати увагу того, до кого звертаються, до повідомлення, тому в ролі звертань часто вживаються імена, прізвища, назви осіб за спорідненістю тощо.

ЗВЕРТАННЯ

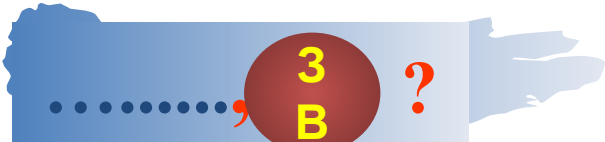
НЕПОШИРЕНІ

Панове!
Юначе!
Господарю!
Земле!

ПОШИРЕНІ

Дорогі друзі!
Люди добрі!
Шановна
громадо!
Рідна мово!

РОЗДІЛОВІ ЗНАКИ ПРИ ЗВЕРТАННІ

	СХЕМА РЕЧЕННЯ
Бабусенько! Скажи мені, де я?	
Мамо, ви чуєте?	
Не забудь, мій сину, рідну землю!	
Вставайте, батьку.	
Ти чого задивився, юначе?	

Перепишіть, уставляючи пропущені літери та розкриваючи дужки.
Виділені слова замініть звертаннями.

(Не)хай **Надія Віталіївна** не хвилюється, ми пр..б..
ремо (у/в) класі. **Дівчатка** вим..ють підлогу. **Хлопці**
допоможуть їм пр..красити клас. **Ігор і Тарас**
намалюють газету. **Тетянка** (с/з)пробує написати
вірш. А над сц..нарієм свята працюватимуть усі
діти.

Запишіть текст, уставте пропущені розділові знаки.
Прокоментуйте пунктограми.

Школа це твоя друга родина. Щоранку ти дитино
вливаєшся в гомінку учнівську сім'ю. У школі ти
пережив усе вперше перемоги й сподівання невдачі
й розчарування. Тут не тільки дають основи наук а й
навчають бути патріотами громадянами. Юний
друже пам'ятай про це завжди!

Запишіть прислів'я та приказки, уставляючи в них поширені слова-звертання.

- Стримуй себе в усьому, а найбільше – у словах.
- Слухай багато, а говори мало.
- Не все говори, часто треба й помовчати.
- Тримай слово за зубами.
- Слухай та мовчи.
- Якби ти помовчав, ти б залишився б мудрим.

Перебудуйте речення так, щоб підмети стали звертаннями. Охарактеризуйте речення за метою висловлювання. Виділіть граматичні основи.

- Сергій не втрачав віри в себе й не піддавався розпачу.
- Учні не повинні відповідати образою на образу.
- Новачки не соромляться звернутися по допомогу до батьків, друзів, шкільного психолога.
- Учителі підкажуть новому учню, як скоригувати свою поведінку, щоб припинити конфлікт.

ЗАПАМ'ЯТАЙТЕ!

Звертання не є членом речення, бо воно граматично не пов'язане з іншими словами.

Речення зі звертанням завжди ускладнене.

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ! Немає коми після слів
о, ой, ох, ну, ужитих у ролі
підсилювальних часток:
О слово, будь мечем моїм (О.Олесь)

Кома ставиться після слів **о, ой, ох, ну,**
ужитих у ролі вигуків:
О, Наталочко! І де ж ти забарилася?

Запишіть прислів'я, уставляючи замість крапок пропущені звертання. Розставте розділові знаки й поясніть їх уживання.

- Про мене .. хай усі коло мене, аби я зверху.
- Посидь ... бо ще рано.
- ... гречку сій як хочеш кашу їсти.
- Хоч і глевко а ти їж ...
- Їж ... мати ще підкине.

ДОВІДКА: Мартин, Левко, Мусій, Уляна, Семен

Доповніть речення звертаннями до персонажів укаїнських казок.

- ..., чи ти пила, чи ти їла?
- Ні, ..., не пила і їла, бігла через місточок та вхопила кленовий листочок, бігла через гребельку та вхопила води крапельку.
- ... , несе мене Лиска по каменю- мосту на своєму хвосту. Порятуй мене!
- ..., візьміть мене на крилята та понесіть до батенька.
- Мерзни, мерзни, ...!
- Ловись, ..., велика та все велика!
- Не їж мене, ..., я тобі пісеньку заспіваю.

Гра «Хто більше?»

- Назвіть відомі вам форми звертання.
- Пане, пані, добродію, добродійко, панове товариство, шановна громадо ...
- Звертання поширте.
- Шановний, вельмишановний, високоповажний, ласкавий...

ПРИГАДАЙТЕ

- Що називається звертанням?
- Яка синтаксична роль звертання в реченні?
- З якою інтонацією вимовляються звертання?
- Назвіть види звертань за будовою.
- Чи можуть вживатися в ролі звертань займенники *ти, ви*?
- Які розділові знаки вживаються в реченні зі звертаннями?

Для чого нам потрібні знання про звертання?

Яка інформація була новою?	Що ви знали раніше?	Із чим ви не погоджуєтесь?	Що не зрозуміли?	Над чим потрібно ще попрацювати?